

hrali gospodje, gospe in gospodične, dokler so ju mogli videti. Vesela sta se vrnila domov ter staršem povedala, kako sta bila srečna. „Nisem iskal hvale“, reče Otakar „le tam sem hotel Slovence pozdraviti, kjer družih ljudi ni bilo, da bi oni videli, da smo tudi mi otroci veseli Slovencev, naših bratov iz daljne dežele“.

„Tako je prav, reče oče, glejta; za to malo pozornost, ki sta jo skazala gostom, bila sta obilo plačana. Odzdravila je vama gospóda, ki sta le otroka ubogega tovarniškega delalca.“

Slovenske pesnikinje.

Spisal Proteus.

Glasilu slovenskega ženstva ima mej drugimi nameni tudi tega, da navduši naše gospe in gospodične za pisateljevanje v čast in korist ljubljene domovine. Angleži, Francozi, Švedi, Rusi, Nemci in Italijani imajo pisateljice in pesnikinje, katere se morejo s svojimi duševnimi proizvodi z vspehom kosati z najženjalnejšimi deli moških konkurentov. Te literatinje so s tem dokazale, kako krivično je očitjanje tistih v se zaljubljenih „gospodov stvarstva“, ki kriče v svojem fanatičnem redu, da ženska s svojim duhom nikdar niti ne doseže moškega.

Tudi mali slovenski narodič s svojo razmeroma jako razvito in bogato literaturo premore v krogu svojih literatov nekaj vrlih ženskih zastopnic. Ako se njihova, bodisi pesniška bodisi prozajiska dela ne morejo meriti z deli kake duhovite Ade Negri ali George Egertonove ali Neere ali G. Sandove ali Lavre Marholmove ali Sonje Kovalevske, ne mora noben pameten človek radi tega grajati naših pisateljic. Saj naše dame žive večinoma le v omejenih malomestnih družbah, ne potujejo po svetu, nego tiče v svojih službah ali rodbinah, niti ne mogó izobraziti se na visokih šolah, ker premoremo jedva od letos, ponižno višjo deklinško šolo.

Navzlic dosedanjim skromnim izobrazevališčem naših gospodičen pa more književna slovenska zgodovina imenovati vsaj dvoje troje pisateljic, na katere smo Slovenci lahko in upravičeno ponosni. Seveda pravemu kritiku nikdar ne zadošča za pohvalo kolikost del nego taistih kakovost; zato naj imen onih dveh treh vrlih pisateljic prozajistinj, ne imenujem že iz opreznosti...

Ako prelistujemo svoje najstarejše časopise ter si napravimo tako mal. površen pregled pesnikinj, naletimo prvo slovensko poetinjo že l. 1848. Takrat je objavila gospica Fanika Hausmann, hčerka grajščaka novoceljskega v „Celjskih novinah“ svojo prvo pesen; l. 1849. pa je priobčila ista dama v „Sloveniji“ navdušen slavospev na bana Jelačića. — Ljubljanka Alojzija Oblak in štirinajstletna Ptujčanka „Ljudmila“ sta objavili l. 1851. v „Sloven. Bčeli“ nekaj pesniških drobtin, neka „Milica Ž.“ pa v „Zori“ l. 1853. pesen „Želja za otroškimi letmi“. V „Sloven. Glasniku“ je vznikla l. 1864. iz pe-

resa U. Včičeve pesenca „Ljuba pomlad“: Klara B. pa je zapela l. 1864. v „Novicah“ navdušeno, srce in rahloten ženski želodeček pretresljivo „Odo Kavi“.

(Pride še.)

Par besedij o čitanju in knjigah.

Vsakemu izobražencu in po izobrazbi hrepencečemu človeku je čitanje duševna potreba. Tudi ženstvo ne sme in ne more pogrešati tega. A da se ima od čitanja res užitek in korist, treba je primerne izbire, treba je, da se omeji na najboljše, in zlasti še oni, komur razna opravila ne dovoljujejo, da bi dosti časa porabil v to. Treba pa je tudi, da se čita pazno in s premišljenjem. Uprav pri ženstvu opaža se pri čitanju zelo pogosto neka vih-ravost in naglica, ki je povsem neumestna. Ne sme nam biti na tem, da zadovoljimo samo radovednost, da se soznanimo samo z obsegom knjige, treba je čitati s kritičnim očesom, ni dosti, da nam ugaja to, a ono ne, — vprašati se moramo pri obojem tndi zakaj? jeli uzrok v snovi sami ali v obliki; jeli snov primerna in verjetna, jeli oblika mična ali umetniška, jeli vse delo tako, da je vredno ustopiti v vrsto odličnih in priznanih proizvodov? In z ozirom na posameznosti, kako so opisani dogodki, kako so orisani značaji, kakoršen je zlog v pripovedovanju in v opisu, v govorih in duševnih pojavih. — Za istinito in pravično sodbo je treba pač nekaj znanja in pravega okusa, a večinoma čuti se to uže vsled izabrazbe same in pridobi se v veliki meri, in bolje in popolneje, nego po studiju, iz paznega čitanja in motrenja vzglednih del.

Ker pa ni možno, da bi vsakdo sam dela presojal, ozirati se je treba pri izbori čitanja na nepristransko in stvarno kritiko. Katera dela mu priporočata, čita in pri tem primerja svojo sodbo z ono razsajevalčevo. Tako kritika koristi mnogo tudi čitatelju.

Umevno je, da Slovenka pred vsem čitaj proizvode lastne književnosti. A ker naša književnost še ne zado-stuje onemu delu ženstva, ki čita mnogo, oziraj se tudi na proizvode tujih narodov. Kar so storili in napisali veljaki jednega naroda, to je v prevodih postala last tudi drugim. Tako se bogati z drugo književnostjo tudi naša, tako se nam širi obzorje, tako si pridobivamo novih idej.

Prevodi so v književnosti zelo znameniti, in zdi se mi, da se pri nas premalo cenijo. Seveda je pogoj, da je delo samo res vredno prevoda ter da je ta dober. Nikdo ne oporekaj, da bi bili prevodi nekaka izjava lastne revščine, da se ž njimi širi tuji duh in tuji nazori. Nemci so velik narod in na to zelo ponosni, oni imajo vse večjo narodno zavest in ves drug naroden ponos, nego mi ubogi skromni Slovenci, in vender jim moramo priznati, da so v tem oziru povsem mednarodni in tolerantni, da njih književnost obsega prevode del vseh raznih narodnostij. V prvi vrsti seveda se nam je ozirati na sorodne slovanske narode. Hrvaščina je vsakemu brez truda in uka lahko umljiva. Za prevode iz drugih slo-

Slovenske pesnikinje.

(DaJe in svršetek.)

Istega leta sta se oglasili — vsaka s svojo pesnico prigodnico — *Majarčičeva* in *Jos. Trnogorska*. Ljubljanska *Ivanka K.* je zapela v „Novicah“ l. 1865. dve pesni in v „Glasniku“ l. 1865. eno pesenco. L. 1876. in 1877. je prinesel „Vrtec“ pesnice Ane *Križmanove*; l. 1880. pa pesni *Antonije F.*

V „Sloven. Bčeli“ (1852) je objavila blagopokojna soproga dr. L. Tomana, plodovita pisateljica *Jos. Turnogradska* eno samo, a v tistih časih jako hvaljeno pesen „Zmiraj krasna je narava“. L. 1878. je izdala pisateljica *Pavlina Pajkova* svoje „Pesni“, *Lujiza Pesjakova*, poznana, svoje dni sila marljiva in mnogostranska pesnikinja, pa se je odlikovala že od l. 1864. nadalje s svojimi lirskimi in epskimi, zlasti pa s svojimi milobnimi otroškimi pesnicami, izdanimi v zbirki „Vijolice“. Za temi nismo imeli mej Slovenkami dolgo časa nobenega pesniškega naraščaja. Še le l. 1885. sta se pojavili v „Lj. Zvonu“ prvič dve pesnikinji „*Tinea*“ („Lepi trenutki“) in „*Plavica*“ („Spomin in želje“. „Tebi!“). „*Tinea*“ je pridno pela še v letih 1886 in 1887, poslej pa je — žal — umolknila. — L. 1891. in 1892. se je oglasila v „Lj. Zvonu“ „*Cvetana*“ („Sèn. Srčni glasi. Zapuščena.“), v „Dom in Svetu“ pa pesnikinji „*Gori-slava*“ in „*I. M. Bonaventura*“. Istega leta je zapela tudi jako nadarjena in duhovita „*Alenka*“ („Pri slovesu. Razvila se je roža. Razpali pomnik.“), ki je dopisovala l. 1893. v „Vesno“ s prvim pseudonimom „*Dánica*“. L. 1893. in 1894. je sodelovala v „Lj. Zvonu“ „*Breda*“, hkratu z njo v „Vesni“ melanholična „*Vida*“ (Zora), ki je danes i sotrudnica „Slovenke“. Tudi dunajski „Slovan. Svet“ je štel l. 1895. in 1896. marljivo sanjačico „*Vida*“ mej svoje borilce, v katerih družbi je bila še znana „—ova“ iz zelene Štirsk.

To so bile do današnjega dne najpridnejše delavke na vrtu slovenskih modric. Vsak začetek je težek. Nù, če smo imeli že doslej toli lepo število narodnih dam mej literati, potem moremo gledati mirno v bodočnost z nadejo, da bode v prihodnje še bolje. — Nestor mej slovenskimi pesniki, profesor Jos. Stritar je pisal v „Lj. Zvonu“ minolega leta: „To pa smem reči brez korenitega preiskovanja: „Ljubljanski Zvon“ je postal sčasoma list, ki je na čast narodu. Tu so se zbrale zdrave, čile, večinoma mlade moči, da jih je človek lahko vesel. Tudi — in to je posebno vesela prikazen — ženske moči! Tako je prav; brez ženstva ni pravega življenja, tudi v slovstvu ne.“ In modro je govoril sivolasi pesnik. Brez mladih, pogumnih in marljivih pisateljev ni nikjer napredka; z njimi pa se uvedo v slovstvo nove ideje in nove oblike. Sicer nastane stagnacija in večno prežvekovanje starih snovij. Takisto je leposlovje brez ženstva nepopolno, saj več različnih glav i več razmišlja ter temeljiteje razsoja. Marsikaj občuti ženska finejše in vidi ostrejše; ako nam — moškim — to ženska pove, ima hasek vedno le domovina.

Naj nam torej podeli, vzbudi in vzgoji „Slovenka“

še mnogo resnih slovenskih pisateljic in pesnikinj, ki imajo rahločutno srce za vse vzvišene vzore domovinske, za vse trpljenje bednega človeštva, za vso krasoto stvarstva, — ki pa ne poznajo neslane sentimentalnosti in vsiljive jokavosti, zavite v morje puhlih fraz in votlo zvonečih rim!

Dunajsko pismo.

Spisal Bil-El.

Vsačo razumno zemsko bitje kakor subjekt lepote, ljubezni, kakor nositelj duševnih in telesnih krepostij, sploh uzorne značajnosti v vsem realnem dejanji in nehanji — bistvenega zmotra človeka, katerega plemenito srce gori in blagi um živi le za vse dobro, lepo in sveto — ljubi in neguje v polni meri pred vsem to, kar smatra za najlepše, najsvetejše. Seveda so v tem oziru vkusi glede na predmete lepote, način ljubezni različni.

Vsak človek, vsak narod je otrok svojega časa. Čas je, ko še komaj pozna svoje roditelje; on še ne pozna svoje najbližje okolice, on še ne pozna niti samega sebe. On živi kakor mora živeti. Čas beži. Človeški razum si osvojuje vedno več delokrog, pridobiva vedno večje duševno obzorje, snuje si dan za dnem večje število pojmov za posamezne predmete. On se jame razvijati, klije in vzraste v krepko steblo, katero je vajeno in zmožno se upirati najsilnejšim viharjem! Še-le sedaj postane on človek, ki se zaveda svojega stališča, svojega poklica za svet, za življenje. To se slika vsakega človeka, vsakega naroda, vsakega jezika!

Dolgo, predolgo je spal slovenski narod in z njim slovenski jezik nevzdramno spanje; ni ga prebudilo o deželi zaspanosti vrvenje in drvenje drugih, silnejših narodov, katerim so se preje odprle oči. Za vsak narod pa napoči enkrat vstajanja dan, doba prosvitljenosti, kar pa zavisi od krajevnih okolščin in časovnih razmer iz socialnega stališča. Slovenec — ki nima sreče — je bil že od nekdanj tujčev rob. A časi se spreminjajo, spreminja se človek, spreminjajo se narodi.

In tako so se tekom časa spremenile tudi žalostne razmere Slovencev — „vremena Kranjcem so se le zjasnila“.

Iz malega — o slogi — raste veliko! Naš slovenski narod, naš slovenski jezik se je iz slabotnega, bolehavega otroka razvil v močnega, resnega moža, ki hrani v sebi trdno prepričanje, da si je popolnoma svest svoje naloge, svoje moči, da je vajen in zmožen kljubovati najljutejšim sovragom! Postavil si je tekom časa svoje skupno ognjišče, kjer se neti in ohranjuje sveti ogenj prave navdušenosti, kjer so pognale prve kali sedaj že toli dozorelega sadu! In tako je dandanes v dobi prosvitljenega devetnajstega stoletja slovenski narod, slovenski jezik faktor, na katerega se morajo ozirati, s katerim morajo računati tuji narodi.

Pravo, srčno zadovoljnost dosežemo edino le, ako svoj talent, sploh vse svoje moči posvetimo občni koristi